י"ט כסלו*

א. י"ט כסלו קומט אויס אלעמאל בסמיכות צו פ' וישלח (אין די ימי השבוע וואס מתברכין פון שבת פרשת וישלח[1], אדער אין ש"ק פ' וישלח עצמה). ועפ"ז מובן אז אין פ' וישלח קען מען געפינען רמזים, און נאכמער, א שייכות, צו דעם חג הגאולה פון י"ט כסלו[2].

אין זיין בריוו[3] צו ר' לוי יצחק באַרדי־טשעווער, וואס דער אלטער רבי האט געשריבן ארויסגייענדיק פון תפיסה וואו ער איז מודיע וועגן זיין באפרייאונג, שרייבט דער אלטער רבי, צווישן אנ־דערע „כי הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ והפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש אשר נתגדל ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך[4] אשר גם בעי־ניהם יפלא הדבר הפלא ופלא וענו ואמרו על זאת כי אם מאת[5] הוי' היתה זאת היא נפלאת[6] בעינינו".

ועד"ז שרייבט ער אין זיין בריוו צו ר' ברוך ממעזבוז[7].

דאס הייסט: דעם תוכן ענין הגאולה פארבינדט דער אלטער רבי מיט דער פעולה וואס דאס האט געהאט אויף „כל השרים וכל העמים". וואס כמובן, אז בשעת ניט אידן זעהן אן ענין פלא פון דעם אויבערשטן פארבונדן מיט א אידן, און זיי אנערקענען אז „מאת הוי' היתה זאת", איז דאס זיי מעורר און מסייע, אז זייער הנהגה זאל זיין כדבעי בהתאם מיטן ציווי ה', וואס נקודתו איז קיום ז' מצות שלהם.

ענין זה — די ווירקונג פון אידן אויף בני נח בנוגע דעם קיום פון זייערע מצות — איז דער תוכן ונקודה[8] פון מעשה שכם בפרשתנו: דאס וואס שמעון ולוי האבן געהרג'ט די אנשי שכם איז געווען אן ענש פאר דעם וואס זיי האבן ניט מקיים געווען די ז' מצות ב"נ

[צי דערפאר וואס זיי האבן ניט ג"־משפט שכם'ן פאר זיין חטא, וואס איינע פון די ז' מצות ב"נ איז „דינין" — „חייבין להושיב דיינין כו' לדון בשש מצות אלו", „ומפני זה נתחייבו כל בעלי

---

*) ושייכותו לפ' וישלח.

1) ולהעיר שבשנה זו [תשמ"ו] (כבכמה שנים) חל תוך ג' ימים לאחרי השבת, השייכים במיוחד לשבת שלפניהם — בתר שבתא (פסחים קו, סע"א).

2) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 281 ואילך.

3) נדפס באגרות קודש שלו סי' לח. וש"נ.

4) ע"פ לשון הכתוב — אסתר א, טז.

5) ל' הכתוב — תהלים קיח, כג. וראה ע"ד הקבלה והחסידות — ביאוה"ז ח"ש יג, ד. שער האמונה ספל"ג. ועוד. וראה לקו"ש שם ע' 285. ועוד.

6) כן הוא בנוסח הב' (נסמן באגרות קודש שם) (ובנוסח הא' — נפלאות). ולכאורה כצ"ל, וכבתהלים שם.

7) אגרות קודש שם סל"ט.

8) נוסף על השייכות הכללית די"ט כסלו לפרשתנו — שבה מדובר ע"ד הצלת (וגאולת) יעקב• מעשו, ויתירה מזו „שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל" (פרשתנו לב, כט), היינו עם שרו של עשו — שגם הוא הודה לו על הברכות (ב"ר פע"ז, ג••. פע"ח, ג. פרש"י פרשתנו לב, כה. כז. כט. ועוד).

•) להעיר על השייכות המיוחדת בין אדה"ז ליעקב אבינו (השלישי דהאבות) — ראה ספר הערכים־חב"ד (כרך ד ערך אושפיזין דסוכות ע' שמט־שנ). וש"נ.

••) להעיר מההמשך בב"ר שם: שאם יבואו אומות העולם להזדווג לישראל יאמר להם הקב"ה שרכם לא הי' יכול לעמוד בו ואתם מבקשים כו'

שכם הריגה שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו" (ווי דער רמב"ם זאגט[9]): אדער (ווי דער רמב"ן זאגט[10]) פאר זייערע אייגענע זינד, וואס זיי זיי־נען באגאנגען נאר פאר מעשה דינה].

ב. מען דארף אבער פארשטיין:

יעדער ענין וואס טרעפט זיך אין וועלט איז דאך בהשגחה פרטית פון דעם אויבערשטן, ועאכו"כ אן ענין וואס איז פארבונדן מיט א איד ובשייכות צו תורה ומצות, ובמכש"כ וק"ו מיט א נשיא בישראל, ובשייכות מיט כללות גילוי תורת החסידות. אשר ע"כ איז מובן[11] אז ס'איז ניט שייך זאגן אז דער מאמר וגאולה זיינען געקומען דערפאר וואס מלכות דלמטה האט אין דעם געהאט א דיעה וממשלה (אפילו וועז דאס איז געקומען בסיבת המלשינות[12] פון איד בעלי בחירה):

נאר[13] דער מאמר איז געווען, כידוע, פארבונדן מיטן דעמאלטיקן קטרוג אויף דעם גילוי פון רזין דאורייתא דורך דעם אלטן רבי"ן[14]: היות אז תורה עצמה רופט עס אן „סתים[15] דאורייתא", במילא דארף עס זיין סתים, און ניט ארא־קומען בגילוי ווי גליא[15] שבתורה; און די גאולה איז געקומען דורך דעם וואס ס'איז בטל געווארן דער קטרוג, און דערפאר האט מען דא למטה באפרייט דעם אלטן רבי"ן און ער האט געקענט מגלה זיין פנימיות התורה, תורת החסי־דות.

ד.ה. אז די גאולה פון י"ט כסלו איז געווען א גאולה רוחנית פאר כללות גילוי תורת החסידות, תורת הבעש"ט. וכידוע[16] אז דער ענין פון „יפוצו מעיינותיך חוצה" — הפצת תורת הבעש"ט, האט זיך בעיקר אנגעהויבן נאך דער גאולה פון י"ט כסלו[17].

ולפ"ז איז ניט מובן: ווי קומט דאס אז במכתבו בבשורת הגאולה זאל דער אלטער רבי ארויסברענגען דאס וואס די באפרייאונג האט אויפגעטאן דעם ענין פון „הפליא כו' בעיני כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך אשר גם בעיניהם יפלא הדבר הפלא ופלא וענו ואמרו על זאת כי אם מאת הוי' היתה זאת היא נפלאת בעינינו"?

— וואס פאר א תפיסת מקום האט אט דער ענין (עם כל העילוי הנפלא שבו) לגבי דעם עצם גאולה (גילוי) פון כללות פנימיות התורה, ובמילא פאר פנימיות נשמות ישראל (וואס דער גילוי פון סתים דאורייתא פועל"ט (אויך) דעם גילוי פון סתים דנשמתא, אז דער לימוד התורה וקיום המצות פון א אידן זאל זיין דורכגענומען מיט אמונה בה' ואהבת ה' ויראתו)!

ג. דער אלטער רבי איז ממשיך אין דעם בריוו[18] „ותהי' זאת לפלא כי ה'

9) הל' מלכים ספ"ט (הובא גם ברמב"ן שבהערה הבאה).

10) בפי' עה"ת פרשתנו לד, יג.

11) ראה גם לקוטי דיבורים ח"א לז, סע"ב ואילך. לט, סע"א ואילך.

12) נוסף על המבואר באגה"ק סכ"ה.

13) ראה בית רבי ח"א פט"ז בהערה. לקו"ש ח"ג ע' 223. 269. ובכ"מ.

14) וכדברי הבעש"ט והה"מ לאדה"ז בהיותו במאסר: שנתחזק עליך הקטרוג על שאתה אומר ד"ח הרבה ובגילוי (בית רבי שם). וראה גם ס' השיחות תורת שלום ע' 44. 171. לקו"ש ח"ל ע' 170 ואילך.

15) זח"ג עג, א.

16) ראה ס' השיחות שם ס"ע 112 ואילך.

17) ראה גם בית רבי שם תשובת הבעש"ט וההה"מ (על שאלת אדה"ז „ואם אצא מכאן האם אפסיק מלומר ד"ח"): כיון שהתחלת לא תפסיק ואדרבה לכשתצא תאמר יותר. וראה לקו"ש ח"י שם. וש"נ. ח"ל שם.

18) להרלוי"צ מבארדיטשיב.

אתנו ואין עוד". ולפ"ז קומט אויס לכאורה, אז דאָס וואָס אויך כל השרים וכל העמים האָבן געזען דעם פלא „ועתה ואמרו . . כי אם מאת ה' היתה זאת כו'" — האָט דאָס אַרויסגעבראַכט די געראַטקייט פון דעם אַלטן רבי'ן (ותורת החסידות) פאַר די מנגדים כו'.

מ'קען אָבער ניט זאָגן אַז דאָס איז דער גאַנצער טעם[19] פאַרוואָס דער אַלטער רבי האָט געשריבן דעם פלא הדבר בעיני כל השרים כו', וואָרום:

א) צו דעם איז ניט נוגע די אריכות אין דעם פלא שבהגאולה אַז אויך „בעיני כל השרים וכל העמים . . יפלא הדבר", נאָר דער עצם ענין אַז אויך די שרים כו' האָבן אַנערקענט די גערעכטיקייט פון דעם אַלטן רבי'ן, ובמילא האָט מען אים אַרויסגעלאָזט לחירות.

ב) דעם בריוו האָט דער אַלטער רבי געשריבן, כאמור, צו ר' לוי"צ באַרדיטשעווער (און ר"ב ממעזבוז) וועלכע האָבן זיכער געוואוסט און פאַרשטאַנען דעם גודל והפלאת ענין הגאולה אַלס גאולה פון תורת החסידות; ובמילא — וואָס פאַר אַ תפיסת מקום האָט בעיני גדולי ישראל די השפעת הגאולה אויף די שרים אַלס דאָס וואָס ס'איז מגלה (לעיני המנגדים) „כי ה' אתנו", בערך דעם עיקר הגאולה — גילוי תורת החסידות?!

און וויסנדיק דעם גודל הדיוק אין „לשונו הזהב" פון אַלטן רבי'ן בכלל, ובפרט אין אַ מעמד ומצב פון „תיכף", גלייך נאָך דער גאולה, און אין אַ בריוו וואָס ער האָט גערשריבן צו גדולי ישראל, גדולים אויך בפנימיות התורה,

איז מובן אַז אין דעם דריקט זיך אויס אַ תוכן עיקרי אין דער גאולה פון י"ט כסלו.

ד. ויש לומר הביאור בזה — ובהקדים:

ס'איז ידוע וואָס דער בעש"ט שרייבט אין אַ בריוו[20] אַז ער (זייענדיק בהיכלו של משיח) האָט געפרעגט ביי משיח „אימתי קאתי מר", און משיח האָט אים געענטפערט „לכשיפוצו מעיינותיך חוצה". און וויבאַלד אַז דער עיקר ענין פון הפצת המעינות פון בעש"ט חוצה, האָט זיך אַנגעהויבן פון דער גאולה פון י"ט כסלו, כנ"ל, קומט אויס, אַז די גאולה פון אַלטן רבי'ן בי"ט כסלו איז אַ הכנה והקדמה צו דער גאולה הכללית והשלימה בביאת משיח צדקנו[21].

— דער אמת איז, אַז יעדע גאולה פון אַ אידן, אפילו פון אַ איש הכי פשוט וועלכער איז ניט קיין בעל־מדריגה, האָט אַ שייכות צו דער גאולה כללית פון כלל ישראל, „כיון דשם גאולה עלה"[22].

און ס'איז אויך פאַרשטאַנדיק בפשטות דער טעם הדבר: דער תוכן הגאולה בביאת המשיח איז דאָך בשייכות צו אַלע דריי — „ישראל אורייתא[23] וקוב"ה" (וועלכע זיינען „כולא חד"[24]), וואָרום, כידוע, איז אויך „שכינתא בגלותא"[25] — ומעין זה טוט זיך אויף אויך

19) ובשאר נוסחאות המכתב (הובאו באגרות קודש שם בהערות), וכן בהמכתב להר"ב ממעזבוז — ליתא הדגשה הנ"ל „ותהי' זאת לפלא כי ה' אתנו כו'".

20) נדפס בריש ספר כתר שם טוב. ובכ"מ.

21) ראה לקו"ש חט"ו ע' 282 ואילך. ובכ"מ.

22) ל' רש"י מגילה יז, ב ד"ה אתחלתא דגאולה (בנוגע לגאולה „מן הצרות" ד„קבעוה בשביעית").

23) ראה אגה"ק סי' כו (קמד, ב ואילך).

24) ראה זח"ג ד, ב.

25) ראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי. זח"ג שם. ובכ"מ.

אין דער גאולה פרטית פון אן אדם פרטי, אז צוזאמען מיט דער גאולה פון דעם אידן איז דאס אויך א גאולה פרטית בנוגע די תורה ומצות וואס ער (איז —) דארף מקיים זיין, ובמילא די בחינת השכינה וואס געפינט זיך בגלות עמו.

און עאכו"כ אז דאס איז אזוי ביי דער גאולה פון א נשיא בישראל, וואו ס'איז ניכר בגלוי ווי די גאולה האט א שייכות צו כלל ישראל און צו אן ענין כללי בתורה וכו'.

בנדו"ד קומט נאך צו, אז דער תוכן פון דער גאולה, א גאולה פון פנימיות וסודות התורה, איז איין ענין מיטן תוכן פון דער גאולה העתידה, וואס דער־מאלט וועט זיך אויפטאן די שלימות הגילוי פון פנימיות התורה, ווי רש"י איז מפרש אויפן פסוק[26] „ישקני מנשיקות פיהו", אז דאס מיינט „סוד טעמי' ומסתר צפונותי'" פון תורה, וועלכע וועט נתגלה ווערן דורך משיח צדקנו.

ומזה, אז דאס וואס דער אלטער רבי שרייבט אין זיין מכתב הנ"ל בנוגע דער גאולה פון י"ט כסלו, וועגן דעם „הפלא ופלא" אויך „בעיני כל השרים וכל העמים", איז דאס אן ענין עיקרי אין דעם פארבונד פון דער גאולה מיט דער גאולה העתידה.

ה. וי"ל הביאור בזה: ס'איז דאך „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"[27] — די גאולה און די נפלאות וואס וועלן זיין לעת"ל, זיינען בדוגמא צו דער גאולה ונפלאות אין די „ימי צאתך מארץ מצרים" (נאך לעתיד לבא וועלן זיי זיין אין א העכערן אופן — „נפלאות" אויך לגבי הנסים פון יציאת מצרים[28]). דערפון איז מובן, אז דעם תוכן חידוש דלעתיד קען מען אפלער־נען פון דער גאולה ביציאת מצרים.

ביי יציאת וגאולת מצרים האט זיך אויפגעטאן א חידוש ניט בלויז בשייכות צו אידן

— כדי אידן זאלן זיין ראוי צו מקבל זיין די תורה ביי הר סיני, האבן זיי געמוזט דורכגיין און נזדכך ווערן אינעם „כור הברזל"[29] פון גלות מצרים און דער גמר וסיום הזיכוך והבירור איז געווען ביי יצי"מ —

נאר אויך פאר די מצרים גופא (ואוה"ע בכלל), וכמפורש בכתוב[30] „וידעו מצרים כי אני הוי'"[31]: פרעה און מצרים מצ"ע האבן ניט קיין שייכות צו ידיעת הוי', ווי פרעה האט געזאגט[32] „לא ידעתי את הוי'": מצ"ע זיינען זיי שייך נאר צו שם אלקים[33] (ווי יוסף האט געזאגט פרעה'ן[34] „אלקים יענה את שלום פרעה"), וואס שם אלקים איז בגי־מטריא הטבע[35],

והיינו, אז מצד שם אלקים איז די הנהגה ע"פ טבע אין וועלכער עס זעט זיך ניט אן בגילוי דער אור אלקי: אבער די הנהגה וואס איז העכער פון טבע, הנהגה נסית, נעמט זיך פון שם הוי' —

---

26) שה"ש א, ב.

27) מיכה ז, טו.

28) ראה זהר ופע"ח ועוד — שהובאו באוה"ת (עה"פ) מיכה שם.

29) ואתחנן ד, כ. ירמי' יא, ד. תו"א יתרו עד, א ואילך.

30) וארא ז, ה. בשלח יד, ד (וראה פרש"י שם). שם, יח.

31) ראה תו"א נז, א. אוה"ת וארא (שמות כרך ז) ע' ב'תרז־ח. ועוד.

32) שמות ה, ב.

33) ראה גם לקו"ת אמור לה, ג. ובכ"מ.

34) מקץ מא, טז. וראה גם שם, כח. לב.

35) פרדס שער יב רפ"ב. שער היחוד והאמונה רפ"ו. ועוד.

און צו דעם האָבן פרעה ומצרים (אוה"ע) קיין שייכות ניט און האָבן אין דעם ניט קיין השגה והכרה[36].

און דאָס האָט זיך אויפגעטאָן בגאולת מצרים, אַז „וידעו מצרים כי אני הוי'", אַז זיי האָבן באַקומען אַ ידיעה אין דער הנהגה נסית שלמעלה מן הטבע, וואָס איז פאַרבונדן מיט שם הוי'.

ו. בדוגמא לזה — נאָר אין אַ פיל העכערן אופן, וועט זיין דער חידוש לעת"ל: נוסף צו דער גאולה פון ישראל אורייתא וקוב"ה, וועט דאָס אויך פועל'ן אין וועלט ביי אַלע אוה"ע, און ווי מפורש בכמה כתובים ונבואות הגאולה, ביז, ווי דער רמב"ם[37] ברענגט אויך אַראָפ אין זיין ספר הלכות[38], אַז דאָן „יתקן את העולם . . שנאמר[39] כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי' ולעבדו שכם אחד".

און דער יעוד בנוגע די אוה"ע איז ניט סתם אַ צוגאָב־זאָך צו וועלכער מ'וועט זוכה זיין בביאת משיח צדקנו, נאָר דאָס איז פאַרבונדן מיטן עצם ענין הגאולה[40]: ווייאַלד אַז דעמאָלט וועט כביכול די שכינה „אַרויסגיין" פון גלות, וועט דאָך דערמיט אַנטפלעקט ווערן דער אמת הוי', אַז „כל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו"[41], וואָס „אמיתת המצאו" איז דער שם הוי'[42] וואָס איז העכער פון (טבע ה)עולם[43].

און דערפאַר איז מודגש בנוגע לעת"ל „ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר"[44] — אַז דער גילוי פון שם הוי' („ונגלה כבוד הוי'") וועט פועל זיין אַ ראי' מוחשית בבשר הגשמי אַז אמיתית מציאותו (פונעם בשר) איז „פי הוי'":

וויבאַלד ס'וועט בטל ווערן דער העלם והסתר אויף אלקות. (גאולת השכינה מגלותה) און ס'וועט אַנט־פלעקט ווערן אַז די אמת'ע מציאות פון וועלט איז אלקות (פי הוי'), וועט עס זיין באופן פון „וראו כל בשר", אַז דער בשר וועט זען כבוד הוי' מצד די דאָמאָלס־דיקע תכונות און טבע פון דעם בשר גופא, אין דעם אופן ווי ס'איז די טבע ותכונה פון עיני בשר צו זעען דברים גשמיים[45].

און אין דעם באַשטייט איינע פון די אויפטוען פון דער גאולה העתידה אויף דער גאולה פון „ימי צאתך מארץ מצרים": בגאולת מצרים איז די ידיעה פון מצרים „(וידעו מצרים) כי אני הוי'" געקומען דורך די מכות (וכיו"ב) —

---

36) ראה סה"מ תרפ"ח ע' סח. ועוד. וראה בכל הנ"ל ספר הערכים־חב"ד ח"ב ע' ערה ובהנסמן שם.

37) הל' מלכים ספי"א. וראה לעיל ע' 8-127 ובהערות שם. לקו"ש חכ"ג ע' 177 ואילך.

38) הקדמת היד סמוך לסיומה (ד"ה ובזמן הזה).

39) צפנ' ג, ט.

40) ראה תניא ספל"ו. לקו"ש שם. וש"נ.

41) רמב"ם ריש (ספרו ו)הל' יסודי התורה.

42) — לשון מהווה (ראה זח"ג רנז, ב. פרדס ש"א פ"ט. וראה גינת אגוז (הובא בהקדמת של"ה בית ד'). מו"נ ח"א פס"א. טושו"ע או"ח ס"ה ועוד). ולהעיר אשר התחלת וריש ס' היד ממש הוא „יסוד היסודות ועמוד החכמות" — ר"ת הוי', כדברי נכדו ר"ד הנגיד (סה"ד ד"א תתקכז. שם הגדולים להחיד"א מע' רמב"ם). וראה גם פירוש לרמב"ם שם.

43) ראה המשך תרס"ו ריש ע' תלא. סה"מ תרס"ח ע' קצ־קצא. סה"מ עזר"ת ע' עד.

44) ישע' מ, ה.

45) ראה בארוכה לקו"ש חי"ז ס"ע 93 ואילך. וש"נ.

דורך ברעכן מצרים[46]: משא"כ לעת"ל, וועט זיין „וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דבר", ניט דורך מכות, שבירה, נאר בדרך תיקון, ובלשון הרמב"ם הנ"ל „ויתקן את העולם כולו כו' לקרוא כולם בשם הוי' ולעבדו שכם אחד".

און דער טעם החילוק בזה:

גאולת מצרים איז ניט געווען קיין גאולה שלימה (אויך פון שכינתא מגלותא), און דערפאר האט דאס געפועל"ט אויף מצרים (וועלכע האט געהאט נאר א שבירה און ניט קיין תיקון וזיכוך) בלויז אן ענין פון ידיעה „כי אני הוי'":

אבער ביי דער גאולה שלימה דלעת"ל, וואס וועט זיין באופן אז „יזדכך גשמיות הגוף והעולם"[47], וועט דעמאלט אויך דער בשר הגשמי מצד זיין טבע זען „כבוד הוי'".

ז. עפ"ז איז מובן אויך בנוגע צו י"ט כסלו וואס דער אלטער רבי איז מדגיש במכתבו די פעולה אויף די שרים ועמים, „וענו ואמרו על זאת כי אם מאת הוי' היתה זאת זאת נפלאת בעינינו":

דאס וואס די גאולה פון י"ט כסלו איז א הכנה והקדמה, ובמילא מעין, דער גאולה העתידה כנ"ל, דריקט זיך אויס נוסף — אין דער עצם גאולה פון דעם אלטן רביין און תורת החסידות, נאר אויך (עיקר) אין דעם וואס „הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ והפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש אשר נתגדל ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים", ביז אז „וענו ואמרו על זאת כי אם מאת הוי' היתה זאת", אז די נפלאות הוי' זיינען אויך צו זיי אנטפלעקט געווארן.

ח. ס'איז דאך הימים האלה נזכרים ונעשים[48]. ובפרט בנוגע י"ט כסלו וואס, בלשון פון אלטן רביין[49] „זה היום יוקבע למועד תמידי בישראל אשר בו יתגדל ויתקדש שמי' רבא"[50], איז מובן אז בכל שנה ושנה דארף מען נעמען א נתינת כח והוראה אין דער עבודה הנ"ל וואס דער אלטער רבי ברענגט ארויס במכתבו.

דאס הייסט, נוסף אויף דעם וואס דער טאג גיט א תוספת חיות והתחזקות אין דער עבודה פון הפצת המעינות חוצה, בכל מקום שיד כאו"א מגעת, דארף מען זען אז עס זאל זיין „יתגדל ויתקדש ברבים שמו הגדול" אויך צווישן אוה"ע, אז שרים ועמים זאלן זען „וענו ואמרו . . מאת הוי' היתה זאת".

וואס דאס איז כולל — נוסף אויף דעם קיום פון פס"ד ברור של הרמב"ם[51], אז „צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח", ביז אז זיי זאלן זיי מקבל זיין און טאן „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן"[52],

נאר אויך די השתדלות צו מפרסם זיין צווישן אוה"ע די אמונה אין אחדות ה',

---

46) ראה תו"א ואוה"ת שבהערה 31 ש„וידעו" הוא מלשון שבירה כמ"ש (שופטים ח, טז) ויודע בהם את אנשי סוכות.

47) תניא ספל"ו.

48) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים הובא ונתבאר בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

49) לקו"ד ח"א יט, ב.

50) ראה תוד"ה ועונין ברכות ג, סע"א. ועוד. תו"א שמות בתחלתו (ד"ה ואלה שמות — מט, ד) ועוד.

51) פ"ח דהל' מלכים ה"י-יא.

52) וראה בארוכה לקו"ש חכ"ו ע' 132 ואילך. וש"נ.

ווי דאָס קומט מצד דעם גילוי פון שם הוי' (ווי דער אַלטער רבי ערקלערט בארוכה בספרו תניא קדישא בשער היחוד והאמונה).

וואָס דאָס איז אַ טייל פון דער גאולה פון י"ט כסלו, און אַ הכנה צו דער גאולה הכללית והשלימה, אַז אחדות ה', ווי דאָס איז לאמיתתו באַ אידן,

אַז ס'איז ניטאָ קיין שום מציאות חוץ דעם אויבערשטן, ובלשון הרמב"ם[53] „הוא לבדו האמת ואין לאחר אמת כאמתתו והוא שהתורה אומרת[54] אין עוד מלבדו, כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו" —

זאָל דאָס אויך לייכטן און מפורסם ווערן צווישן אוה"ע[55].

ט. און כאָטש אַז לכמה דיעות[56] זיינען ב"נ (מצ"ע) מוזהר נאָר אויף ע"ז, און ניט אויף שיתוף — איז דאָך דער פירוש אין דעם נאָר אַז זיי זיינען ניט מוזהר אויף דעם, ס'איז אַבער פשיטא אַז בשעת ביי זיי ווערט דערהערט אויך דער ענין פון שלילת השיתוף, ביז צו האָבן (עפעס) אַ הכרה אין אחדות ה' אַז „אין עוד מלבדו", איז דאָס מוסיף סיי אין זייער זהירות והידור בקיום ז' מצות ב"נ מיט אַלע זייערע סניפים, און סיי אין זייער אַריסהעלפן אידן בכל ענייניהם ביהדות ובכל הצטרכותם בכלל.

און די צוויי אויפטואונגען זיינען אַ הקדמה, וועלכע איז אויך מקרבת ומזרזת דעם זמן דלעת"ל, וועט ביידע ענינים וועלן זיין בשלימות — „ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר", כנ"ל, און „ועמדו זרים ורעו צאנכם"[57].

און דאָס איז דער אויפטו פון דער גאולה פון י"ט כסלו אַלס הכנה צו דער גאולה העתידה:

דורכדעם וואָס „הפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש כו' בפרט בעיני כל השרים וכל העמים . . אשר גם בעיניהם יפלא הדבר הפלא ופלא", האָבן זיי געזען אַז נוסף וואָס טבע מיט אַלע חוקי הטבע האָבן ניט קיין שליטה בכח עצמם, איז האָבן זיי בכלל ניט קיין מציאות ותפיסת מקום אמתי לגבי כל הקשור לענינים פון דעם אויבערשטן; וואָס דאָס איז דער גילוי פון אחדות הוי' ווי דאָס איז (ניט מצד שם אלקים (בגימט' „הטבע" ובמילא —) וואָס איז זיך מתלבש אין טבע, נאָר) מצד שם הוי' שלמעלה מהטבע[58],

און דערפאָר „ענו ואמרו . . מאת הוי' היתה זאת היא נפלאת בעינינו".

(משיחות י"ט כסלו תשמ"ג, תשד"מ)

---

53) הל' יסודי התורה פ"א ה"ד.

54) ואתחנן ד, לה.

55) ראה רמב"ם ספ"א מהל' מלכים מה שנשמט ע"י הצנזור — וראה לעיל ע' 127 הערה 47.

56) רמ"א או"ח סי' קנו ובדרכי משה שם. והוא ע"פ תוד"ה שמא (בכורות ב, א), תוד"ה אסור (סנהדרין סג, ב), ר"ן ספ"ק דע"ז, ועוד [וכן מובן מדברי הרמב"ם בסה"מ (מ"ע ב) — דרמ"צ נט, ב. ד"ה באתי לגני תשי"ג פ"ג (בסה"מ באתי לגני ח"א. סה"מ מלוקט ח"א)].

ובתשובות שער אפרים סי' כד, תשו' ושב הכהן סל"ח חלקו ע"ז — אוה"ת נח (כרך ג) תרנח, א. בראשית (כרך ז) תתשסד, ב. סה"מ תרכ"ט ע' קמג (וראה גם בספרים שנסמנו בהערה לד"ה באתי לגני שם ולד"ה מים רבים תשי"ז רפ"ג (סה"מ מלוקט ח"א)). וראה ביאור סיבת החילוק בין ע"ז ושיתוף בדרושים הנ"ל.

57) ישעי' סא, ה.

58) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 285 ואילך.